

Advies SER Overijssel

Geef recreatie en toerisme in Overijssel de plek die het verdient!

Over SER Overijssel

De Sociaal Economische Raad Overijssel is een onafhankelijk adviesorgaan van de provincie Overijssel. Het is ook een overlegorgaan van werknemers- en werkgeversvertegenwoordiging, aangevuld met onafhankelijke adviseurs. Samen brengen zij, op basis van onderlinge consensus, advies uit over onderwerpen op sociaaleconomisch terrein. Hiermee wil de SER Overijssel een bijdrage leveren aan een duurzame economische groei.

Contactgegevens

Ingrid Oonk, secretaris-directeur, i.oonk@overijssel.nl

Suzanne Peeters, programmasecretaris, s.peeters@overijssel.nl

www.ser-overijssel.nl

Beeldmateriaal

Het gebruikte beeldmateriaal is afkomstig van Joyce Kloosterman, SER Overijssel, beeldbank Provincie Overijssel en Freepik.com.

Inhoud

Samenvatting Advies SER Overijssel	4
Geef recreatie en toerisme in Overijssel de plek die het verdient!	7
Adviespunt 1 Beschouw recreatie en toerisme als een wezenlijk onderdeel van brede welvaart en van de economie.	9
Adviespunt 2 Anticipeer op ontwikkelingen in de samenleving die invloed hebben op de vrijetijdsbesteding.	11
Adviespunt 3 Onderstreep het belang van toerisme en recreatie voor de leefbaarheid in (kleine) kernen en de lokale voorzieningen.	12
Adviespunt 4 Anticipeer op de kansen en uitdagingen op het gebied van menselijk kapitaal (human capital).	13
Adviespunt 5 Speel in op de behoefte aan recreatiemogelijkheden dichtbij de woonplaats van de inwoner, naast de voorzieningen en landschappen, waarvoor men bereid is verder te reizen.	14
Adviespunt 6 Zorg dat recreatie en toerisme aan de voorkant van ruimtelijke processen wordt meegenomen.	16
Adviespunt 7 Benut koppelkansen, combineer functies en initiatieven met elkaar en zet er een plus bovenop.	17
Adviespunt 8 Ontwikkel een spraakmakend en inspirerend verhaal, opgebouwd uit deelverhalen van de regio's. Ga voor kwaliteit en schep voorwaarden voor spreiding.	18
Adviespunt 9 Besteed ook aandacht aan stedelijke regio's en hun leefomgevingen, kies voor grotere gebieden en gebruik uitnodigingsplanologie om coalities te smeden en initiatieven aan te wakkeren en te forceren.	19
Adviespunt 10 Zorg ervoor dat participatie door bewoners en bedrijven geen rituele dans is/wordt en investeer in nieuwe PPS constructies met gedeelde taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.	21
Adviespunt 11 Bied ruimte aan nieuw ondernemerschap en stimuleer om buiten de bestaande kaders van recreatie en toerisme te denken.	23
Adviespunt 12 Betrek de toeristische sector bij de lopende gebiedsontwikkelingsprocessen over de toekomst van het landelijk gebied.	24
Adviespunt 13 Pak als provincie Overijssel de schakel- en regierol binnen het grotere geheel.	26
Sustainable Development Goals	28
Bronnenlijst	29
Bijlage 1 Memo adviesuitvraag aan organisaties	32

Samenvatting Advies SER Overijssel

Geef recreatie en toerisme in Overijssel de plek die het verdient!

Hoofdadvis	Deeladvies
<p>1. Beschouw recreatie en toerisme als een wezenlijk onderdeel van brede welvaart en van de economie.</p> 	<p>Zorg dat werk en vrije tijd met elkaar in balans zijn. Het recht op vrijetijdsbesteding is zelfs vastgelegd in de Grondwet. Meer bereikbare vrijetijdsvoorzieningen leiden tot een betere gezondheid, meer levensvreugde, verlaging van de kosten voor de gezondheidszorg, een betere productiviteit en minder uitstroom op de arbeidsmarkt voor de pensioengerechtigde leeftijd. Dat is belangrijk voor de individuele inwoner van Overijssel én voor de maatschappij als geheel.</p>
<p>2. Anticipeer op ontwikkelingen in de samenleving die invloed hebben op de vrijetijdsbesteding.</p> 	<p>Ontwikkelingen als de groeiende bevolking, vergrijzing, aandacht voor duurzaamheid, digitalisering en innovatie in de sector, geopolitiek en klimaatverandering leiden tot een veranderende vraag naar recreatie en toerisme. De vraag groeit, de behoefte verandert en het draagvlak voor toerisme neemt op sommige plekken af. Anticipeer hierop met een visie voor de langere termijn.</p>
<p>3. Onderstreep het belang van toerisme en recreatie voor de leefbaarheid in (kleine) kernen en de lokale voorzieningen.</p> 	<p>Toeristen en recreanten dragen bij aan de leefbaarheid in de (kleine) kernen. Ze doen er hun boodschappen, gaan ergens lunchen en bezoeken cultuur en erfgoed, waar ze uitleg krijgen van één van de vrijwilligers. Ze maken gebruik van de toeristische infrastructuur (fietsen, wandelen, openbaar vervoer etc.) en zorgen er met hun uitgaven voor, dat bepaalde voorzieningen in stand blijven.</p>
<p>4. Anticipeer op de kansen en uitdagingen op het gebied van menselijk kapitaal (human capital)</p> 	<p>De sector biedt werk en inkomsten aan een breed palet van werkenden; van familiebedrijven tot studenten en van marketingmedewerkers tot praktisch geschoolden. Daar komt bij dat de recreatie & toerimesector uniek is, omdat deze niet geoutsourcet kan worden; de regio/plek IS het product. Zet de sector daarnaast versneld in op innovatie, automatisering en robotisering, zodat er nieuwe verdienmodellen ontstaan en de afhankelijkheid van schaarse arbeidskrachten minder wordt.</p>

5. Speel in op de behoefte aan recreatiemogelijkheden dichtbij de woonplaats van de inwoner, naast de voorzieningen en landschappen, waarvoor men bereid is verder te reizen.

Omdat de term vrijetijdslandschappen tot spraakverwarring leidt en het niet alleen om (natuur)landschap gaat, maar ook om stedelijke bebouwing, voorzieningen en infrastructuur, adviseert SER Overijssel om de term '(be)leefomgeving' te gebruiken.

Er is meer ruimte nodig voor recreatieve activiteiten als wandelen, fietsen, zwemmen, sporten, spelen en ontspannen. Naast het buitengebied gaat het nadrukkelijk ook om meer recreatieruimte in het stedelijk gebied. Goede voorzieningen in de steden en dorpen zorgen ook voor een verminderde druk op omliggende (natuur)gebieden.

6. Zorg dat recreatie en toerisme aan de voorkant van ruimtelijke processen wordt meegenomen.

Als er te weinig over R&T is nagedacht in ruimtelijke plan- en visievorming, dan stranden mooie plannen in de uitvoering, worden kansen niet benut of worden er plannen gerealiseerd met te weinig belevingskwaliteit. Overheden doen inwoners dan te kort in hun taak 'om voorwaarden te scheppen voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding' (Grondwet, Artikel 22, Lid 3).

7. Benut koppelkansen, combineer functies en initiatieven met elkaar en zet er een plus bovenop.

Meervoudig ruimtegebruik biedt kansen om gehoor te kunnen geven aan de roep om meer ruimte voor recreatie en toerisme. Overijssel is gebaat bij een toekomst waarbij de ruimtelijke opgaven integraal worden aangepakt en met elkaar in samenhang staan.

Daarbij is 1 + 1 niet 2, en ook geen 3, maar 1. Waar één hectare voor recreatie en toerisme en één hectare voor natuur en economie, samen één en dezelfde hectare zijn.

8. Ontwikkel een spraakmakend en inspirerend verhaal opgebouwd uit deelverhalen van de regio's. Ga voor kwaliteit en schep voorwaarden voor spreading.

Overijssel is geen relevant 'merk' voor bewoners en bezoekers. Zorg daarom dat 'Overijssel' vooral de verbinder, aanjager en facilitator is van de sterkere regionale 'merken', die onderscheidend zijn, als het gaat om DNA, landschap en economie.

De rol van provincie(s) blijft belangrijk!
De provincie stimuleert en verbindt door investering in innovatie, infrastructuur, mobiliteit (smart mobility), grensoverschrijdende gastvrijheid (smart hospitality), kennis en data.

9. Besteed ook aandacht aan stedelijke regio's en hun leefomgevingen, kies voor grotere gebieden en gebruik uitnodigingsplanologie om coalities te smeden en initiatieven aan te wakkeren en te forceren.

Wat betreft planologische randvoorwaarden en/of belemmeringen gaat onze voorkeur uit naar uitnodigingsplanologie; hiermee wordt duidelijk gemaakt dat er ruimte is voor ontwikkeling en dat initiatief vanuit de maatschappij gewaardeerd en gefaciliteerd wordt.

10. Zorg ervoor dat participatie door bewoners en bedrijven geen rituele dans is/wordt en investeer in nieuwe PPS constructies met gedeelde taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Nodig bewoners en ondernemers (of brancheorganisaties) uit voor participatietrajecten, zoals de kennistafels. Geef hen een duidelijke stem in beleidsprocessen, zodat hun praktijkervaring serieus wordt meegewogen/-genomen. Zorg dat zij zich daadwerkelijk betrokken voelen, zodat ze ook committeren aan het beleid en een bijdrage leveren aan de uitvoering ervan.

Belangrijk is, om waar mogelijk, aan te sluiten bij bestaande en bewezen succesvolle PPS constructies, zoals het gebiedsprogramma 'Ruimte voor de Vecht', de beide Nationale Parken in Overijssel en de netwerkorganisatie Gastvrij Overijssel.

11. Bied ruimte aan nieuw ondernemerschap en stimuleer om buiten de bestaande kaders van recreatie en toerisme te denken.

Als er ruimte is voor duurzame en innovatieve ideeën en als ondernemers de mogelijkheid krijgen om te investeren in hun eigen leefomgeving, kunnen zij de sector een stapje verder brengen en van meerwaarde zijn voor hun gebied.

De provincie Overijssel heeft ruime ervaring met subsidieprogramma's gericht op innovatie, duurzaamheid en ondernemerschap. Deze programma's hebben Overijssel op veel terreinen koploper gemaakt en het verdient aanbeveling voor de provincie om hierin te blijven investeren.

12. Betrek de toeristische sector bij de lopende gebiedsontwikkelingsprocessen over de toekomst van het landelijk gebied.

Juist op het snijvlak van agro, zorg, sport, cultuur en toerisme liggen er grote kansen voor plattelandgerichte innovatie, die versterkend is voor de economie (toeristische concepten, een goede boterham voor de ondernemer) en voor de brede welvaart (meer recreatieve ruimte, hogere belevingswaarde, fijner wonen).

Belangrijk is dat er voor ondernemers ook een verdienmodel is; zo is een agrariër die natuurinclusief boert en daardoor waarde toevoegt, feitelijk een landschapsarchitect, die daarvoor betaald dient te worden.

13. Pak als provincie Overijssel de schakel- en regierol binnen het grotere geheel.

De provincie heeft een schakelfunctie tussen het nationale en regionale/lokale niveau. Zorg ervoor dat de rollen op de verschillende schaalniveaus op elkaar aansluiten.

Met name de schaalniveaus provincie en regio's (Twente, Zwolle en Stedendriehoek) overlappen elkaar, concurreren soms met elkaar en zorgen voor onnodige bureaucratie. Vooral bij de nieuwe Regio Deals speelt dit een belangrijke rol. Zorg aan de voorkant voor een duidelijke rolverdeling en afstemming, zodat gezamenlijk een sterke lobby kan worden gevoerd.

Geef recreatie en toerisme in Overijssel de plek die het verdient!

Aanleiding

In de eerdere versies van de Omgevingsvisie zijn de leefbaarheid en het geheel van menselijke activiteiten onderbelicht gebleven. De provincie Overijssel heeft de ambitie om de vrijetijdslandschappen als extra laag op te nemen in de Omgevingsvisie. Het gaat in feite om het samenspel tussen leefbaarheid en de fysieke leefomgeving. De provincie heeft de SER Overijssel in eerste instantie gevraagd om een leidraad voor het inrichten van bestaande, dan wel nieuwe landschappen voor toerisme en recreatie. De vraagstelling had betrekking op de vertaling van theorie naar praktijk.

Proces en verbreding scope

Er zijn door de provincie een aantal specifieke vragen gesteld ten aanzien van de vrijetijdslandschappen. Deze treft u aan in de memo in bijlage 1.

De memo heeft gediend als uitvraag naar stakeholders op het gebied van toerisme en recreatie. Op de memo heeft de SER Overijssel een groot aantal reacties ontvangen. De reacties vanuit het veld en de van partijen ontvangen bijlagen, richten zich in hoofdzaak op het aspect “ruimte voor recreatie en toerisme”.

In de loop van het adviestraject, heeft de provincie opdracht gegeven aan Bureau Buiten om een rapport te schrijven, waarin ook de aan de SER Overijssel gestelde vragen worden behandeld. In samenspraak met de ambtenaar toerisme en recreatie is besloten, dat de SER Overijssel niet dezelfde vragen hoeft te beantwoorden, waarover Bureau Buiten al adviseert. Vandaar dat ons advies een bredere scope heeft gekregen. We denken op deze wijze recht te doen aan hetgeen onder de stakeholders in Overijssel leeft, ten aanzien van het beleidsterrein vrijetijdseconomie.

Gesprekken, rapporten, de Top en nieuw coalitieakkoord

In het voortraject voor het advies zijn er gesprekken gevoerd met diverse betrokken partijen. De op basis van de memo ontvangen rapporten zijn doorgenomen en de linken naar interessante artikelen zijn gevolgd. U treft een overzicht aan in de literatuurlijst. Ook de Toerisme Top in Drenthe, die zich dit jaar richtte op het thema Ruimte, heeft input opgeleverd voor dit advies.

Gedurende het adviestraject is er een nieuw college van GS aangetreden, met ambities op het gebied van recreatie en toerisme, als verwoord in het coalitieakkoord “Schouder aan schouder”. De SER Overijssel wil met de bijgaande adviespunten graag een bijdrage leveren aan het beleid voor de vrijetijdseconomie, voor de komende beleidsperiode.

Commissie

Voor de begeleiding van dit advies is een commissie samengesteld. Hierin hadden bij de start de volgende personen zitting:

Harry Webers (voorzitter), Roland Logtmeijer (CNV), Monique Daamen (FNV), Bianca Veneklaas (VNO-NCW, HISWA-RECRON) en Leo Dubbeldam (interim secretaris). Gedurende het adviestraject zijn Ingrid Oonk en Suzanne Peeters begonnen als resp. secretaris-directeur en programmasecretaris van de SER Overijssel. Zij hebben de rol van Leo Dubbeldam overgenomen. Clazinus Netjes (VNO-NCW) is in de afrondende fase aangeschoven om zijn input te geven.

De eerste opzet voor het advies vanuit de commissie is voorgelegd aan Henk van Voornveld, voor reflectie en aanvulling. De heer Van Voornveld is jaren werkzaam geweest in de vrijetijdssector in Overijssel. Hij is nu zelfstandig ondernemer met projecten in meerdere provincies en heeft geen direct belang meer in een vrijetijdsorganisatie in onze provincie.

Dertien adviespunten aan Gedeputeerde Staten

Bovenstaand proces heeft geleid tot dertien adviespunten aan GS. Centraal daarbij staat ons pleidooi om recreatie en toerisme in Overijssel de plek te geven die het verdient. Zowel fysiek, als in aandacht en betrokkenheid. Waarbij recreatie wordt beschouwd als een voorwaarde voor brede welvaart en toerisme als een economische sector van belang, die werk en inkomen biedt aan een breed palet van inwoners in Overijssel. Waarbij wordt geanticipeerd op ontwikkelingen, als de groeiende vraag, de veranderende behoefte en waarbij spreiding steeds belangrijker wordt om het draagvlak te behouden. Waar familiebedrijven zich blijven onderscheiden door gastvrijheid, kwaliteit, samenwerking, gemeenschapszin en toegevoegde waarde, zodat ook de leefbaarheid in de kleine kernen en op het platteland behouden blijft.

Waar de (be)leefomgeving al begint bij de voordeur. Waar aandacht is voor placemaking: het aanwenden van lokale kennis, creativiteit en middelen, met als doel om plekken te ontwerpen die bijdragen aan de identiteit en het welbevinden van lokale gemeenschappen. Waarin het gezamenlijk verhaal voor Overijssel wordt opgebouwd uit de deelverhalen van de regio's. Waar toerisme en recreatie al aan de voorkant van ruimtelijke (gebieds)processen wordt meegenomen, koppelkansen worden benut en $1 + 1 = 1$. Waarbij bottom-up wordt gewerkt en wordt geïnvesteerd in PPS constructies. Waar experimenteeruimte is voor ondernemers, buiten de bestaande kaders. En waarbij de provincie Overijssel een actieve schakel- en regierol vervult binnen de triple helix structuur, die nodig is om de gewenste resultaten op dit beleidsterrein te behalen.

Adviespunt 1 | Beschouw recreatie en toerisme als een wezenlijk onderdeel van brede welvaart en de economie.

Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor de kwaliteit van leven; ze dragen bij aan brede welvaart, hier en nu, later en elders. Het recht op vrijetijdsbesteding is zelfs vastgelegd in de Grondwet.

Werk en vrije tijd in balans

Zorg dat werk en vrije tijd met elkaar in balans zijn. Meer bereikbare vrijetijdsvoorzieningen leiden tot een betere gezondheid, meer levensvreugde, verlaging van de kosten voor de gezondheidszorg, een betere productiviteit en minder uitstroom op de arbeidsmarkt voor de pensioengerechtigde leeftijd. Dat is belangrijk voor de individuele inwoner van Overijssel én voor de maatschappij als geheel.

Recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme zijn nauw met elkaar verbonden, maar vanuit het perspectief van brede welvaart is er een duidelijk onderscheid. Recreatie is belangrijk voor de bewoner en brede welvaart, toerisme richt zich op bezoekers en heeft impact op economie en werkgelegenheid. Een aantrekkelijke omgeving, met divers aanbod, goede faciliteiten en aantrekkelijke ruimte, is wat recreatie en toerisme verbindt.

Adviespunt 2 | Anticipeer op ontwikkelingen in de samenleving die invloed hebben op de vrijetijdsbesteding.

Ontwikkel een visie voor de langere termijn

Ontwikkelingen als de groeiende bevolking, vergrijzing van de samenleving, aandacht voor duurzaamheid, digitalisering en innovatie in de sector, geopolitiek en klimaatverandering leiden tot een veranderende vraag naar toerisme en recreatie, zowel binnen als buiten Overijssel, in Nederland en internationaal.

De vraag groeit, de behoefte aan recreatie en toerisme en het reisgedrag veranderen en het draagvlak voor toerisme neemt op sommige plekken af.

“De toenemende hitte in het zuiden van Europa zal steeds meer vakantiegangers aanzetten om naar noordelijk gelegen landen zoals Nederland te reizen”, voorspelt Sebastian Ebel, CEO van touroperator TUI. “Daarnaast zullen reizigers er in de toekomst vaker voor kiezen om in de herfst en lente op vakantie te gaan, wanneer het koeler is. We moeten ons instellen op verandering in het vakantiegedrag van mensen.”

Anticipeer op deze ontwikkelingen in het provinciaal beleid en ontwikkel een visie voor de langere termijn (2030 - 2040 en verder). Zet vroegtijdig in op kansrijke ontwikkelingen (spreiding in tijd en ruimte, klimaatverandering, duurzame transitie) en kom met antwoorden op bedreigingen (overtourisme, menselijk kapitaal etc.).

Familiebedrijven

Een aandachtspunt voor de sector is de concentratie van vakantieparken bij een aantal kapitaalkrachtige, internationale bedrijven (Roompot, Capfun, Huttopia etc). Vaak hebben eigenaren geen binding met de regio en weinig oog voor het natuurlijk of cultureel kapitaal waar ze op drijven. Op de opmars van internationale vakantieconcerns en de invloed die dit heeft op een regio, is door lokale overheden lastig grip te krijgen. Maar voor de samenhang en gemeenschapszin kan deze ‘Roompottisering’ grote consequenties hebben. Waar familiebedrijven vaak bottom up zijn ontstaan en met hun ‘way of living’ sterk verbonden zijn met de lokale gemeenschap, richten de grote ketens zich vooral op efficiëntie en winst.

Belangrijk is dat regionale MKB familiebedrijven zich blijven onderscheiden door gastvrijheid, kwaliteit, samenwerking, gemeenschapszin en toegevoegde waarde, zodat ook de leefbaarheid in de kleine kernen behouden blijft c.q. versterkt wordt.

Adviespunt 3 | Onderstreep het belang van recreatie en toerisme voor de leefbaarheid in (kleine) kernen en de lokale voorzieningen.

Bijdrage aan leefbaarheid

In Overijssel zijn circa 37.846 mensen werkzaam in de toeristische sector. Dat is ongeveer 6% van de beroepsbevolking. Overijssel was in 2022 goed voor maar liefst 8,5 miljoen overnachtingen. De gemiddelde besteding per overnachting bedraagt € 48,38. In 2022 is er ruim € 411.230 miljoen besteed aan vakanties in Overijssel.

Het gaat in de vrijetijdseconomie niet om het aanbod van één product, maar er is sprake van een samengesteld geheel, waarbij verschillende aanbieders zijn betrokken. Dit zijn zowel private als publieke partijen.

Toeristen en recreanten dragen bij aan de leefbaarheid in de (kleine) kernen. Ze doen er hun boodschappen, gaan ergens lunchen en bezoeken cultuur en erfgoed, waar ze uitleg krijgen van één van de vrijwilligers. Ze maken gebruik van de toeristische infrastructuur (fietsen, wandelen, openbaar vervoer etc.) en zorgen er met hun uitgaven voor, dat bepaalde voorzieningen in stand blijven.

“Je bewoner is ook je belever”

Bianca Veneklaas, Mede-eigenaar Camping De Holterberg

Adviespunt 4 | Anticipeer op de kansen en uitdagingen op het gebied van menselijk kapitaal (human capital).

Kansen voor onbenut arbeidspotentieel

De sector biedt werk en inkomsten aan een breed palet van werkenden; van familiebedrijven tot studenten en van marketingmedewerkers tot praktisch geschoolden. Juist ook voor jongeren uit de regio liggen er veel kansen in deze sector. Daar komt bij dat de recreatie en toerismesector uniek is, omdat deze (in tegenstelling tot veel andere sectoren, zoals industrie, techniek en landbouw) niet geoutsourcet kan worden; de regio/plek IS het product.

In tijden van arbeidsschaarste liggen er vooral kansen bij tot dusverre 'onbenut potentieel', waardoor arbeidsvolume toeneemt, zoals:

- Mensen met aan afstand tot de arbeidsmarkt;
- Arbeidsmigranten, statushouders, asielzoekers;
- Werknemers die nu nog in deeltijd werken;
- Senioren die ook na pensionering (deels) blijven werken.

Dit vraagt om flexibiliteit: flexibele roosters, samenwerking tussen ondernemers op gebied van HRM, jobcarving (banen splitsen), kijken naar competenties i.p.v. diploma's etc. Neem op het gebied van inclusiviteit grote stappen: aanpassingen voor mindervaliden, betere begeleiding en coaching van werknemers, individuele leertrajecten etc.

Zet de sector daarnaast versneld in op innovatie, automatisering en robotisering, zodat er nieuwe verdienmodellen ontstaan en de afhankelijkheid van schaarse arbeidskrachten minder wordt.

Adviespunt 5 | Speel in op de behoefte aan recreatiemogelijkheden dichtbij de woonplaats van de inwoner, naast de voorzieningen en landschappen, waarvoor men bereid is verder te reizen.

Recreatie in en om de stad

Er is meer ruimte nodig voor recreatieve activiteiten als wandelen, fietsen, zwemmen, sporten, spelen en ontspannen. Naast het buitengebied gaat het nadrukkelijk ook om meer recreatieruimte in het stedelijk gebied. Iedere inwoner heeft behoefte aan aantrekkelijk recreatief aanbod dicht bij huis. Het belangrijkste recreatielandschap voor de (stads)bewoner is de schil rondom de woning. Goede voorzieningen in de steden en dorpen zorgen ook voor een verminderde druk op omliggende (natuur)gebieden.

Er liggen kansen voor voldoende recreatieruimte en -groen bij nieuwe woningbouwprojecten, nieuwe routestructuren in combinatie met groen- blauwe dooradering en groene verbindingen in stadsrandzones. Neem groennormen op in stedenbouwkundige plannen en laat 'groen in de stad' meer meewegen in aanbestedingen.

Zet 'Recreatie in en om de stad' expliciet op de (gemeentelijke) agenda's, met de bijbehorende capaciteit en middelen. Gebruik inspiratiebronnen, zoals het project Stadspark XXL in Dordrecht, een groot groen park voor en met inwoners én voor de natuur en 'Breda Stad in het Park' met een door inwoners gedragen ambitie 'de eerste Europese stad in een groen park in 2030'.

De term 'vrijtijdslandschap' suggereert voor velen dat het hierbij gaat om (natuur)landschappen, waarvoor gereisd wordt, terwijl ook recreatie in meer stedelijke gebieden van belang is. Tegelijkertijd wordt in de inspiratienota geconstateerd dat "elk landschap ook een

vrijtijdslandschap is” en daarmee krijgt hetzelfde landschap meerdere betekenissen. Omdat dit tot spraakverwarring leidt en het niet alleen om (natuur)landschap gaat, maar ook om stedelijke bebouwing, voorzieningen en infrastructuur, adviseert SER Overijssel om de term ‘(be)leefomgeving’ te gebruiken (in plaats van vrijtijdslandschappen).

Bron: Inspiratienota 'Elk landschap in Overijssel is ook een vrijtijdslandschap'

Dit scheidt minder verwarring, dekt beter de lading en sluit ook aan op de terminologie van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Zie ook bovenstaande illustratie over verschillende lagen van het landschap uit de Inspiratienota 'Elk landschap in Overijssel is ook een vrijtijdslandschap' van Gastvrij Overijssel. Wat de SER Overijssel betreft verdient het aanbeveling om tussen laag 3 en 4 nog de laag van infrastructuur, mobiliteit en voorzieningen toe te voegen.

Adviespunt 6 | Zorg dat recreatie en toerisme aan de voorkant van ruimtelijke processen wordt meegenomen.

Leg koppelingen met ruimtelijke opgaven

Door recreatie en toerisme (R&T) opgaven te koppelen aan ruimtelijke opgaven, ontstaan kansen voor het vergroten van de kwaliteit van de leefomgeving en de belevingskwaliteit voor inwoners en bezoekers.

Door koppelingen te leggen en R&T nauw te verbinden met ruimtelijke opgaven, kunnen inwoners profiteren (zowel nu als later) van een woon- en leefomgeving van hoge (ruimtelijke) kwaliteit, die goed is voor de gezondheid en ontspanning en waar werk te vinden is. Dit is van toenemend belang nu 'brede welvaart' steeds centraler komt te staan.

Hoewel de waarde van het verbinden van R&T en ruimtelijke opgaven er is, zijn koppelingen in beleid en uitvoering tussen de beleidsvelden niet vanzelfsprekend. Als R&T niet proactief wordt geagendeerd dan krijgt het niet de aandacht die het nodig heeft. Als er te weinig over R&T is nagedacht in ruimtelijke plan- en visievorming, dan stranden mooie plannen in de uitvoering, worden kansen niet benut of worden er plannen gerealiseerd met te weinig belevingskwaliteit. Overheden doen inwoners dan te kort in hun taak 'om voorwaarden te scheppen voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding'. (Grondwet, Artikel 22, Lid 3).

“De overheid schept voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding.”

Artikel 22, lid 3 van de Grondwet

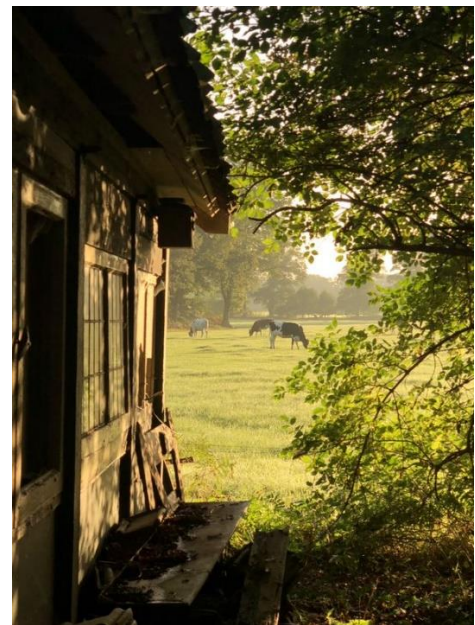
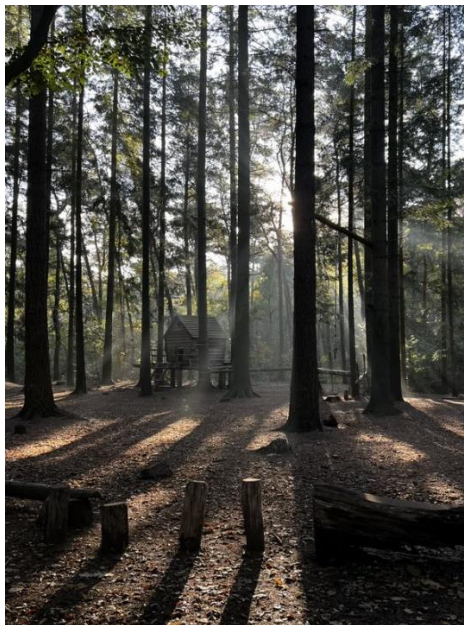

Adviespunt 7 | Benut koppelkansen, combineer functies en initiatieven met elkaar en zet er een plus bovenop.

Meervoudig ruimtegebruik

Het aantal beschikbare vierkante meters recreatieruimte per inwoner in Nederland is gedaald van 1.700 m² in 1900 naar 308 m² in 2023. Vanwege de toenemende bevolkingsomvang, verdunning van de huishoudens en andere claims op de ruimte zal die daling bij ongewijzigd beleid onverkort doorzetten.

Ons landschap is de basis voor veel vrijetijdsactiviteiten, maar ons landschap is in transitie. Het zal in de komende jaren flink veranderen door de grote opgaven waarop via de Omgevingswet en met programma's wordt gestuurd, zoals onder andere: grote woningbouwplannen, verbetering van de natuur, stikstofaanpak, landbouwtransitie, landschapsontwikkeling, energietransitie, erfgoedbehoud en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Het is urgent om de woningbouwopgave in samenhang met toenemende recreatiebehoeften op te pakken. Het is urgent om over natuur én recreatie te spreken in plaats van natuur versus recreatie. Het is essentieel dat ruimtelijke opgaven niet alleen (mono)functioneel worden ingestoken maar integraal en multifunctioneel om bredere maatschappelijke waarden te realiseren, zoals (het toenemende belang van) gezondheid, bewegen, ontspanning en geluk (Center of Expertise Leisure Tourism & Hospitality, 2020).

Meervoudig ruimtegebruik biedt kansen om gehoor te geven aan de roep om meer ruimte voor recreatie en toerisme. Overijssel is gebaat bij een toekomst waarbij de ruimtelijke opgaven integraal worden aangepakt en met elkaar in samenhang staan. Daarbij is 1 + 1 niet 2, en ook geen 3, maar 1. Waar één hectare voor recreatie en toerisme en één hectare voor natuur en economie, samen één en dezelfde hectare zijn, zoals Francesco Veenstra, Rijksbouwmeester College van Rijksadviseurs, uitdroeg op de Toerisme Top 2023.

Adviespunt 8 | Ontwikkel een spraakmakend en inspirerend verhaal opgebouwd uit deelverhalen van de regio's. Ga voor kwaliteit en schep voorwaarden voor spreiding.

Een eigen landschapsbiografie

Nu de beschikbaarheid van ruimte minder vanzelfsprekend wordt, de betaalbaarheid van (lokale) voorzieningen onder druk staat, het dynamisch evenwicht tussen mens en natuur verstoord dreigt te raken, is het tijd voor een nieuw spraakmakend en inspirerend verhaal. Maak hierbij gebruik van de verschillen in DNA, landschap en economie per regio.

Overijssel is geen relevant 'merk' voor bewoners en bezoekers. Zorg daarom dat 'Overijssel' vooral de verbinder, aanjager en facilitator is van de sterkere regionale 'merken', die onderscheidend zijn.

In grote lijnen bestaat Overijssel uit de volgende landschapseenheden/regio's/'merken':

- Twente
- Sallandse Heuvelrug / Twents Reggedal (Nationaal Park)
- Vechtdal (grensoverschrijdend met Duitsland)
- IJsselvallei / IJsseldelta (grensoverschrijdend met Gelderland)
- Weerribben-Wieden /Noordwest-Overijssel (NP).

Een eigen landschapsbiografie zou de basis voor verdere ontwikkeling moeten zijn (de NP's hebben deze al). Op basis van landschap, DNA en economie wordt bepaald wat versterkt en uitgebreid kan worden. Wat kan krimpen of waar kan afscheid van genomen worden. Dit vraagt nu om duidelijke keuzes voor een gezonde toeristische sector in de toekomst. Belangrijk is ook dat bestemmingsontwikkeling bijdraagt aan spreiding van bezoekers, meer draagvlak onder bewoners en voorkomen van overlast.

Zo ontstaat een gezamenlijk verhaal voor Overijssel, opgebouwd uit de deelverhalen van de regio's. Een verhaal, waarin een gezonde leefomgeving vanzelfsprekend is, met aantrekkelijke verbindingen tussen het landelijk gebied en onze steden. Met een grote diversiteit aan landschappen die het voor de bewoner aantrekkelijk maakt om er te wonen en werken, en voor de bezoeker om zijn/haar vrije tijd door te brengen.

De rol van provincie(s) blijft belangrijk! De provincie stimuleert en verbindt door investering in innovatie, infrastructuur, mobiliteit (smart mobility), grensoverschrijdende gastvrijheid (smart hospitality), kennis en data.

Adviespunt 9 | Besteed ook aandacht aan stedelijke regio's en hun leefomgevingen, kies voor grotere gebieden en gebruik uitnodigingsplanologie om coalities te smeden en initiatieven aan te wakkeren en te forceren.

Aandacht voor stedelijke regio's

SER Overijssel pleit ervoor om ook aandacht te besteden aan de stedelijke regio's, zoals de Twentse steden en de Hanzesteden langs de IJssel. Ook daar (of misschien juist daar) is een aantrekkelijke leefomgeving belangrijk voor bewoners, bedrijven en toeristen. Door de Hanzesteden te koppelen aan de IJsselvallei ontstaat er van Arnhem tot Kampen een min of meer aaneengesloten gebied op de grens van Overijssel en Gelderland.

De omvang van vrijetijdsregio's wordt in eerste instantie bepaald door de actoren in het gebied (in hoeverre voelen zij zich verbonden binnen de regio), maar bij te kleine gebieden ligt versnippering op de loer. Daarom adviseren wij om te kiezen voor wat grotere gebieden, in lijn met het advies van de Commissie Van Vollenhoven, die voor Nationale Parken minimaal 10.000 hectare als richtlijn gebruikt.

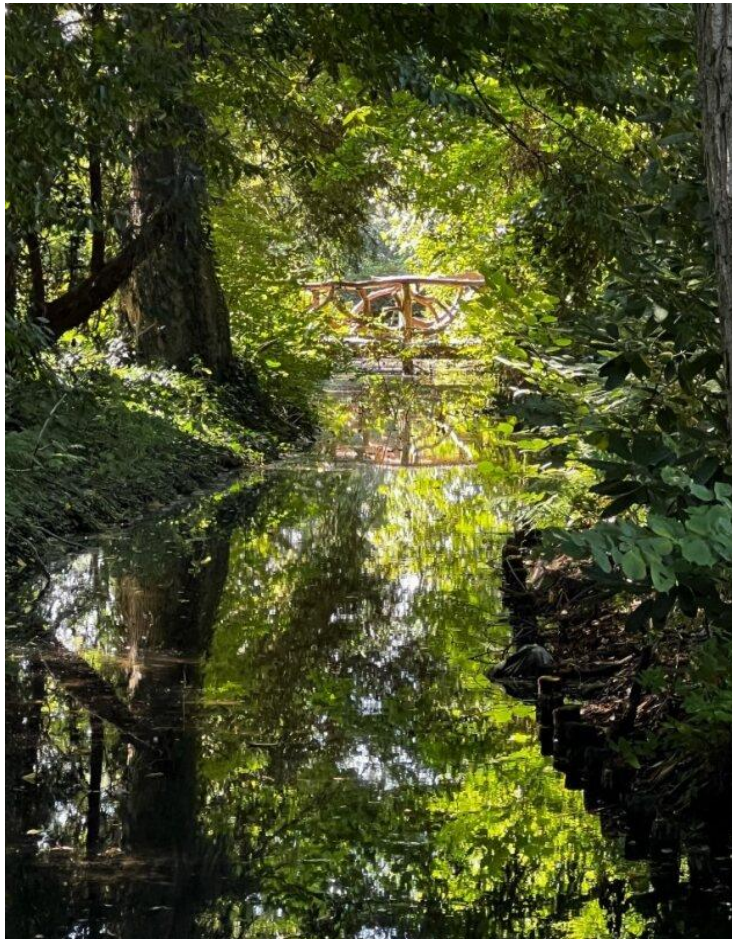
Wat betreft planologische randvoorwaarden en/of belemmeringen gaat onze voorkeur uit naar uitnodigingsplanologie; hiermee wordt duidelijk gemaakt dat er ruimte is voor ontwikkeling en

dat initiatief vanuit de maatschappij gewaardeerd en gefaciliteerd wordt. Het is ook een mooie basis voor placemaking: het aanwenden van lokale kennis, creativiteit en middelen met als doel om plekken te ontwerpen die bijdragen aan de identiteit en het welbevinden van lokale gemeenschappen.

Wel is het van belang dat de kaders vanuit de overheid helder zijn (wat kan wel, wat kan niet, waar wordt op getoetst), zodat er niet later in het proces frustratie ontstaat. Soms kan ontwikkelingsplanologie helpen om productieve coalities te smeden en kan verleidingsplanologie nodig zijn om initiatieven aan te wakkeren en/of te forceren.

“Het is ook een mooie basis voor placemaking: het aanwenden van lokale kennis, creativiteit en middelen met als doel om plekken te ontwerpen die bijdragen aan de identiteit en het welbevinden van lokale gemeenschappen.”

Adviespunt 10 | Zorg ervoor dat participatie door bewoners en bedrijven geen rituele dans is/wordt en investeer in nieuwe PPS constructies met gedeelde taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Ga voor bottom up samenwerking

Iedere sector heeft een aandeel om bij te dragen aan de noodzakelijke veranderingen in onze samenleving, om onze leefwereld ook echt beter te maken. Het is belangrijk om die beweging collectief te maken en ervoor te zorgen dat iedereen z'n deel pakt. Zodat individuele keuzes bijdragen aan een beter, groter geheel. De nauwe ruimtelijke verwevenheid met alle andere vormen van ruimtegebruik, bieden de vrijetijdssector een uitgelezen kans om aanjager en verbinder te zijn. Daag de sector ook uit om deze rol met verve te spelen.

Nodig bewoners en ondernemers (of brancheorganisaties) uit voor participatietrajecten, zoals de kennistafels. Geef hen een duidelijke stem in beleidsprocessen, zodat hun praktijkervaring serieus wordt meegewogen/-genomen. Zorg dat zij zich daadwerkelijk betrokken voelen, zodat ze zich ook committeren aan het beleid en een bijdrage leveren aan de uitvoering ervan.

Zet in op publiek-private samenwerkingen om van beide kanten de kracht en kwaliteit te ontsluiten, waardoor nieuwe oplossingsrichtingen ontstaan.

Belangrijk is om waar mogelijk aan te sluiten bij bestaande en bewezen succesvolle PPS constructies, zoals het gebiedsprogramma 'Ruimte voor de Vecht', de beide Nationale Parken in Overijssel en de netwerkorganisatie Gastvrij Overijssel.

Enkele bestaande en bewezen succesvolle programma's

Ruimte voor de Vecht is een netwerkorganisatie waarbinnen 13 maatschappelijke en overheidsorganisaties samenwerken aan duurzame ontwikkeling en bekendheid van het Vechtdal.

In Weerribben-Wieden is een bijzondere samenwerking van 9 gebiedspartners gerealiseerd, te weten: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Koninklijke Horeca Nederland, KopTop, Ondernemersplatform Steenwijkerland, LTO Noord, inwonersvertegenwoordiging Weerribben-Wieden en de gemeente Steenwijkerland.

Nationaal Park Sallandse Heuvelrug/Twents Reggedal bestaat uit 18 gebiedspartners (o.a. natuur- en milieuorganisaties, landbouworganisaties, overheden, marketingorganisaties en waterschappen) en bestaat uit een Breed Bestuurlijk Overleg (BBO), een kernbestuur, een programmteam en een kernteam. Met de Provincie Overijssel is sprake van partnerschap, met de gedeputeerde als bestuurlijk aanspreekpunt.

Gastvrij Overijssel is de netwerkorganisatie voor de Overijsselse vrijetijdseconomie en is een spil voor de toeristisch-recreatieve sector, zowel in beleid als uitvoering. Het netwerk bestaat uit brancheorganisaties, terreinbeherende organisaties, natuur- en milieuorganisaties, cultuurvertegenwoordigers, marketing- en uitvoeringsorganisaties en kennisinstellingen.

Aandachtspunt bij de bottom up werkwijze is dat dit veel tijd en inzet vraagt van vrijwilligers aan de gebiedstafels. Er is vaak sprake van discrepantie tussen de 'participanten zonder poen' en de 'professionals'. Voor de kwaliteit van het proces en de uitkomsten is het van belang dat ook vrijwilligers op de juiste wijze 'gewaardeerd' worden.

“Er is vaak sprake van discrepantie tussen de ‘participanten zonder poen’ en de ‘professionals’.

Adviespunt 11 | Bied ruimte aan nieuw ondernemerschap en stimuleer om buiten de bestaande kaders van recreatie en toerisme te denken.

Stimuleringsprogramma's

Het vraagt durf en lef, creativiteit en inzet van een ieder om via vernieuwende toeristische en recreatieve concepten naar eigen mogelijkheid bij te dragen aan brede welvaart.

Als er ruimte is voor duurzame en innovatieve ideeën en als ondernemers de mogelijkheid krijgen om te investeren in hun eigen leefomgeving, kunnen zij de sector een stapje verder brengen en van meerwaarde zijn voor hun gebied. De provincie Overijssel heeft ruime ervaring met subsidieprogramma's gericht op innovatie, duurzaamheid en ondernemerschap, zoals Innovatief Ondernemen in Toeristisch Overijssel (IOTO), Topprogramma Overijsselse Toeristische Ondernemers (TOTO) en Natuur voor Elkaar, een stimuleringsprogramma voor natuurinclusief ondernemen. Deze programma's hebben Overijssel op veel terreinen koploper gemaakt en het verdient aanbeveling voor de provincie om hierin te blijven investeren.

Door experimenten en via pilots op het gebied van de vrijetijdseconomie, kan kennis worden opgedaan over de effectiviteit en haalbaarheid van initiatieven, kunnen nieuwe ontwikkelingen worden gestimuleerd die herhaalbaar en opschaalbaar zijn én kan inzicht worden verkregen over de werking van beleid en de toepassing van nieuwe interventies. Denk bijvoorbeeld ook aan initiatiefnemers zoals agrariërs, die normaal gesproken geen deel uitmaken van de sector, maar wel vernieuwende ideeën hebben als het gaat om de combinatie van landbouw, natuurbeheer, recreatie en toerisme.

“Als er ruimte is voor duurzame en innovatieve ideeën en als ondernemers de mogelijkheid krijgen om te investeren in hun eigen leefomgeving, kunnen zij de sector een stapje verder brengen en van meerwaarde zijn voor hun gebied.”

Adviespunt 12 | Betrek de toeristische sector bij de lopende gebiedsontwikkelingsprocessen over de toekomst van het landelijk gebied.

Aansluiting bij het Provinciaal Programma Landelijk Gebied

In het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) van Overijssel wordt ingezet op:

- Het behoud en de versterking van de sociaaleconomische kwaliteit van het platteland;
- Het realiseren van een toekomstbestendig perspectief voor de landbouw;
- Het realiseren van natuurherstel, een robuust watersysteem en minder emissies van broeikasgassen.

Toerisme en recreatie kan bij deze drie doelstellingen integraal deel uitmaken van de oplossing. De SER Overijssel adviseert om toerisme en recreatie nadrukkelijk te betrekken bij de verdere uitwerking van het PPLG om zo de mogelijkheden die de sector kan bieden voor de toekomst van het landelijk gebied zo goed mogelijk te benutten. Continueer de aanpak rondom Vitale Vakantieparken om de sociaaleconomische en landschappelijke kwaliteit van het platteland te behouden.

Juist op het snijvlak van agro, zorg, sport, cultuur en toerisme liggen er grote kansen voor platteland gerichte innovatie, die versterkend is voor de economie (toeristische concepten, een goede boterham voor de ondernemer) en voor de brede welvaart (meer recreatieve ruimte, hogere belevingswaarde, fijner wonen).

Voorbeeld is het project 'Kunst van de korte keten', waarin agrarische streekproducten en regionale kunst met elkaar verbonden worden. Belangrijk is dat er voor ondernemers ook een verdienmodel is; zo is een agrariër die natuurinclusief boert en daardoor waarde toevoegt feitelijk een landschapsarchitect die daarvoor betaald dient te worden.

“Overijssel kent een indrukwekkend platteland. Meer dan 90% van ons grondgebied is landbouw of natuur. Meer dan 500.000 trotse Overijsselaars wonen en werken hier. Zo’n 6.200 boerenbedrijven zijn er stevig geworteld. En ons platteland is meer dan ooit in beweging.”

PPLG Overijssel juni 2023

Adviespunt 13 | Pak als provincie Overijssel de schakel- en regierol binnen het grotere geheel.

Vervul een schakelfunctie

Er is een 'triple helix-structuur' op nationaal, provinciaal en regionaal/ lokaal niveau nodig, om de noodzakelijke resultaten op het gebied van recreatie en toerisme te behalen.

De provincie heeft hierbij een schakelfunctie tussen het nationale en regionale/lokale niveau. Zorg ervoor dat de rollen van de verschillende schaalniveaus op elkaar aansluiten. Met name de schaalniveaus provincie en regio's (Twente, Zwolle en Stedendriehoek) overlappen elkaar, concurreren soms met elkaar en zorgen voor onnodige bureaucratie.

Vooraf bij de nieuwe Regio Deals speelt dit een belangrijke rol. Zorg aan de voorkant voor een duidelijke rolverdeling en afstemming, zodat gezamenlijk een sterke lobby kan worden gevoerd.

“Willen we de uitdagingen van de komende jaren echt aankunnen, dan moeten we op een andere manier durven kijken naar de marktpartijen; hen zien als partner met wie we samen de afgesproken doelen nastreven en realiseren.”

Taskforce Samenwerking Gastvrijheidssector

Betrek de volgende sectoren bij het tot stand brengen van de provinciale programma's voor recreatie, toerisme en vrije tijd:

- destinatie- en citymarketing organisaties;
- vertegenwoordigers van brancheverenigingen;
- onderwijs- en kennisinstellingen;
- diverse maatschappelijke partijen (natuur, cultuur, sport, etc);
- regionale/lokale vertegenwoordigers.

Deze actoren zijn in Overijssel verenigd in Gastvrij Overijssel. Het verdient aanbeveling om deze netwerkorganisatie een belangrijke rol in de bottom up aanpak van provincie en regio's te geven. Via Gastvrij Overijssel kan ook de input voor de provinciale omgevingsvisie ingebracht worden, zodat recreatie en toerisme meer aan de voorkant van het ruimtelijk beleid betrokken worden.

“We zijn echt een netwerkorganisatie en proberen het lean en mean te houden. Doordat partijen ook bij de uitvoering betrokken zijn, is de betrokkenheid ook heel erg groot”,

Adri Ooms, programmacoördinator Gastvrij Overijssel

Zorg verder dat er binnen de provincie voldoende capaciteit beschikbaar is om de regierol in Overijssel goed op te kunnen pakken en de verbindende factor te vormen tussen de verschillende beleidsniveaus.

Sustainable Development Goals (SDG's)

De SDG's zijn 17 doelen voor duurzame ontwikkeling. In dit advies hebben we aandacht voor de volgende Sustainable Development Goals:

Bronnenlijst

Bureau Buiten, Quick scan ruimtelijke dimensie vrijetijdssector Overijssel – offerte voor de provincie, 25 april 2023

Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd i.o.v. ANWB, Meer ruimte voor recreatie. Verkenning nationaal toekomstig recreatietekort, april 2023

Destinatie Nederland en Gastvrij Nederland, Manifest Geef toerisme en recreatie de ruimte! februari 2023

ETFI (European Tourism Futures Report), Het Vechtdal naar een vrijetijdslandschap,

European Tourism Futures Institute (ETFI), i.s.m. Vrijetijdsnetwerk Nederland (het samenwerkingsverband tussen provincies op het gebied van recreatie & toerisme) Leidraad 'Ruimte voor Recreatie & Toerisme' Want, elk landschap is óók een vrijetijdslandschap! juli 2023.

Francesco Veenstra, Rijksbouwmeester College van Rijksadviseurs, Keynote Toerisme Top 2023

Gastvrij Overijssel, Position paper 2024-2027 – Vrijetijdseconomie dé kansrijke topsector voor Overijssel, november 2022

HISWA-RECRON Drenthe en Overijssel, Het belang van watersport en vrije tijd, juni 2023

Hiswa Recron, Manifest Het belang van de watersport en vrije tijd, 2022-2026

Ministerie van LNV, Kamerbrief over Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030, 2023

Nationaal Park Sallandse Heuvelrug & Twents Reggedal, NP+SallH-TwentsR+Plan+inventarisatie+en+waarderingsskaarten+-+okt2021+LR+small+jpg150.pdf (touristserver.nl), oktober 2021

Nieuws.nl nbtc-rekent-op-flinke-toename-buitenlandse-toeristen-in-nederland

NL Buiten, notitie voor Provinciale Staten Overijssel, Aandacht voor de cruciale rol van de provincie bij de inrichting van de openbare ruimte voor de recreant, juni 2023

Provincie Overijssel, Elk landschap in Overijssel is óók een vrijetijdslandschap! Inspiratienota in opdracht van Provincie Overijssel en Gastvrij Overijssel, november 2022

Provincie Overijssel, Ontwerp Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) Overijssel, juni 2023

Provincie Overijssel, Schouder aan schouder, Coalitieakkoord 2023-2027, juli 2023

RIVM, Rapport Gezondheidseffecten en maatschappelijke baten van de gezondheidszorg, 2020

Stentor, Janske Mollen, Merle Heppenhuys, Gebiedsverbod dreigt bij te grote drukte in Giethoorn, mei 2020

Taskforce Samenwerking Gastvrijheidseconomie, Actieagenda Perspectief 2030 Bestemming Nederland. Naar een leefbare, geliefde en waardevolle bestemming, voor bewoners, bezoekers en bedrijven, september 2021.

In opdracht van de Taskforce Samenwerking Gastvrijheidssector, Opgave Gastvrijheidsdomein RUIIMTE MAKEN Voortgangsrapportage, juni 2023

Quotenet.nl, Bastian van de Belt, franse-investeerdere-op-campingjacht-verkopers-kunnen-vele-miljoenen-tegemoet-zien/, 26 maart 2023

<https://www.ad.nl/binnenland/door-hitte-in-zuid-europa-gaan-meer-toeristen-nederland-als-vakantieland-kiezen-voorspelt-tui/>

<https://www.bredastadineenpark.nl/home>

<https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-brede-welvaart-en-de-sustainable-development-goals/monitor-brede-welvaart-en-de-sustainable-development-goals-2023/brede-welvaart>

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/35/toeristische-bestedingen-stijgen-tot-96-miljard-euro-in-2022>

<https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2021/12/22/index>

<https://www.destentor.nl/vechtdal/hardenberg-wil-in-gesprek-met-vakantiereus-capfun-na-nieuwe-overname-van-camping-kennen-hun-plannen-niet/>

<https://groenblauwdordrecht.nl/projecten/dordwijkzone-wordt-stadspark-xxl/>

<https://www.kennisplatformoost.nl/nieuws/5765/toerisme-in-overijssel-blijft-in-2022-sterk-groeien/>

<https://www.nritmedia.nl/kennisbank/44140/gastvrij-overijssel-unieke-publiek-private-samenwerking-na-15-jaar-nog-springlevend/>

<https://www.nyenrode.nl/nieuws/n/samenwerken-met-de-samenleving>

<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/video/video/5409580/massatoerisme-giethoorn-verleden-tijd-waar-zijn-ze-gebleven>

<https://www.sdgnerland.nl/de-17-sdgs/>

<https://www.visitoost.nl/overnachten/bijzonder-overnachten/>

Bijlage 1

Bijlage 1

Memo Adviesuitvraag organisatie Vrijtijdslandschappen - mei 2023

De provincie Overijssel heeft de SER advies gevraagd over de uitwerking van 'vrijtijdslandschappen'. Kernvraag is hoe het thema van de vrijtijdslandschappen kan worden opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie. Er wordt gevraagd om een leidraad voor aanpak en ontwikkeling.

Omschrijving vrijtijdslandschappen

Vrijtijdslandschappen – of ook wel '(be)leeflandschappen' - worden omschreven als karaktervolle plekken om te wonen, te werken en om vrije tijd door te brengen. Het zijn plekken die mensen – zowel bezoekers als inwoners naartoe komen en voor terugkomen. In vrijtijdslandschappen komen de verschillende lagen (en belangen!) samen in een soort ecosysteem. Ze versterken elkaar: natuur, landschap, (agrarische) cultuur, erfgoed, wonen, werken en recreëren.

Ambitie en vragen van de provincie

In de eerdere versies van de Omgevingsvisie zijn de leefbaarheid en het geheel van menselijke activiteiten onderbelicht gebleven. De provincie heeft de ambitie om de vrijtijdslandschappen als extra laag op te nemen in de Omgevingsvisie. Het gaat in feite om het samenspel tussen leefbaarheid en de fysieke leefomgeving. Men vraagt de SER om een uniforme leidraad voor het inrichten van bestaande, dan wel nieuwe landschappen voor toerisme en recreatie. De vraagstelling gaat over de vertaling van theorie naar praktijk, met daarbij enkele specifieke vragen:

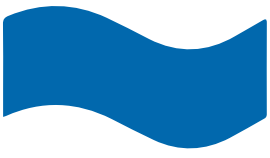
- Welke gebieden in Overijssel lenen zich nu al goed voor een nadere uitwerking in een vrijtijdslandschap? Wat is het juiste schaalniveau?
- Is er een wederzijds versterkende relatie met de komende gebiedsprocessen (qua omvang steeds 500-4000 ha) en/of de Nationale Parken?
- Wat zijn de planologische en/of sociaaleconomische randvoorwaarden of belemmeringen?
- Hoe komen we tot een concrete aanpak met een plan, agenda, netwerk en uitvoering?
- Wie zijn de partners, stakeholders en supporters/financiers?

Mogelijke denkrichtingen

De SER-adviescommissie heeft al een eerste verkenning gemaakt. De SER wil niet het zoveelste beschrijvende rapport maken, maar vooral kijken naar de proceskant. En het gaat om meer dan het toevoegen van een laag. De meerwaarde van het SER-advies kan zijn dat de werking van het ecosysteem vrije tijd – en het verbinden van alle samenhangende belangen - zichtbaar wordt gemaakt. En denken in termen van bouwblokken en scenario's. In dat kader is een aantal mogelijke denkrichtingen in kaart gebracht. Een voorbeeld is het uitwerken van 'koppelkansen' (ruimtelijk en financieel) in gebieden tussen onder andere natuur, gezondheid, agrarisch erfgoed en recreatie. Landelijk is dit één van de centrale thema's in de komende Toeristische Top in september. Een ander voorbeeld is het 'spelen' met kaartlagen (GIS-systeem) bouwblokken en het uitwerken van gebieds-perspectieven en bredere bestemmingsvisies, samen met bewoners, (toeristische) bedrijven, overheden etc.

Wat vraagt de SER van u?

De SER is in eerste instantie op zoek naar de visies en inbreng van de belangrijke spelers (4 B's: bezoekers, bewoners, bedrijven, beschermers). Wilt u over dit onderwerp een bestaand position paper of een korte beschrijving van de visie en (mogelijke) bijdrage van de betreffende organisatie aanleveren? Als er niets op papier staat dan gaat de SER graag met u in overleg. U kunt hiervoor contact opnemen met Suzanne Peeters, programmasecretaris SER Overijssel, s.peeters@overijssel.nl, T 06 10 70 99 25.

SER
Overijssel

www.ser-overijssel.nl
